

Zusters en broeders,

Misschien heeft u het bericht ook gelezen. Het stond aan het einde van deze zomer in dagblad *Trouw* op pagina 3. De titel van het bericht, paginabreed en in vette letters luidde, **'Flevoland, verdeeld over zwemherten'**. Een prachtige foto erbij van herten in de avondzon die het water oversteken.

Kolonisten, zo werden deze herten in het artikel genoemd. Herten die de Veluwe verlaten hadden, en waarschijnlijk uit de Leuvenumse bossen bij Ermelo, via het ecoduct Hulshorst over de A28 naar een natuurgebiedje bij Hierden waren gelopen. Een plaats van waar je zicht hebt op Flevoland. Er was afgesproken tussen boeren en provincie dat er zich hier in Hierden maar een paar edelherten mochten ophouden. Dat deze afspraak geschonden zou worden door de herten, nee sterker, dat ze zelfs van hier het bosrijke Flevoland zouden inzwemmen, ja... daar had men niet op gerekend. De zo gewogen grenzen die waren aangemerkt in het eerdere overleg werden door deze herten ruim overschreden.

In het bericht uiten de boeren hun zorg. Ze voorzien behoorlijke schade aan hun landerijen. Er is een roep om beheersing, misschien wel door afschieten...om compensatie die geregeld moet.

En dan Staatsbosbeheer, die nuchter betoogt: *"je houdt ze niet tegen, jonge dieren gaan op pad, dat is de kracht van de natuur. Net als de wolf en otter vraagt een edelhert zich niet af op het gewenst is, dat hert ziet alleen een prachtig nieuw leefgebied."*

Grensoverschrijdend gedrag....

In de verhalen van vanmorgen gaat het daar *ook* over. Over over grenzen gaan. Eerst maar dat verhaal van Ruth.

Ruth, de schoondochter van Elimelech en Noömi. Elimelech en Noömi, die door honger gedreven, weg uit Bethlehem, weg uit Juda, de grens over waren gestoken, op zoek naar een *nieuw leefgebied*. Naar een plaats waar hun honger gestild kon worden en waar toekomst was voor een gezin.

In Moab was die plaats gevonden. Hier was er eten, hier was er toekomst: de zoons leerden hier Orpa en Ruth kennen, twee Moabitische vrouwen. Twee

vrouwen die de belofte in zich dragen van een doorgeven van leven, van een doorgeven van tradities.

En dan loopt het anders. Wat klinkt als een idyllische familiesage, ontvouwt zich tot een tragedie. Eerst is het Elimelech die sterft en Noömi achterlaat als weduwe. En dan zijn het ook de zoons, Machlon en Kiljon die sterven. Drie weduwes, daar in Moab. Drie vrouwen in rouw.

Weg gedroomde toekomst in dit nieuwe land. Waar eerder dat broodnodige voedsel was om te leven, om verder te kunnen, daar in Moab, daar draait nu Noömi's maag om van verdriet, zou je kunnen zeggen. Ze moet, om opnieuw gevoed te worden, *omkeren*. Moab verlaten en naar Juda teruggaan. De grens weer over, op weg naar bestaan. Naar een nieuw *leefgebied*.

We hebben het gelezen. Ze verwacht helemaal niet dat haar schoondochters met haar meegaan. Haar schoondochters, die getuige het verhaal haar met zoveel liefde en bewogenheid hebben omringt. Ze wenst hen al het goede. En waar Orpa de keuze maakt te blijven, daar is het Ruth die anders beslist. Die trouw blijft aan en vertrouwt op Noömi.

Vertrouwt op Noömi's vertrouwen op de God in wiens handen zij haar lot wil en durft te leggen. Nu ze zo kwetsbaar is. Nu ze menselijkerwijs, alles verloren heeft. God zal naar haar omzien. En Ruth, de Moabitische, zij durft zich, vanuit dat grote geloofsvertrouwen van haar schoonmoeder, evenzeer toe te vertrouwen aan deze God: "uw volk is mijn volk, en uw God is mijn God". We horen het haar zeggen. Bij Ruth geen aarzeling, geen vraag of zij wel aanspraak mag maken op de goedgunstigheid van de God van Noömi. Of deze God zich wel zou willen bekommeren om een Moabitische.

Haar grenzeloze vertrouwen, haar vastberadenheid ontroert.

Wat gaat het er anders aan toe in dat andere verhaal. Dat verhaal van de ontmoeting van Jezus met de Kaänitische vrouw. Hier in het Matteusevangelie staat Kaänitische, het Marcusevangelie spreekt over een Syro-Fenicische vrouw. Een naam ontbreekt.

Een ongemakkelijk verhaal, zo voelt het. Heel anders dan het verhaal van Ruth. En heel anders dan al die andere verhalen over Jezus die de evangelieschrijvers ons hebben nagelaten. Hier niet- in ieder geval niet meteen- een Jezus die omziet, die oog heeft voor de outcasts van de samenleving, voor deze vrouw die zo in nood is.

Ronduit grof, zo voelt de initiële boodschap die Hij hier voor deze vrouw heeft. Deze vrouw die hem aanspreekt op zijn gave tot genezen. Die in haar wanhoop om haar zieke kind voor hem knielt. Hem 'Heer' noemt.

Hoe moet dat gevoeld hebben?

Eerst al de afwijzing van de leerlingen van Jezus: “stuur haar toch weg.....” Dan Zijn stilte. En dan die terechtwijzing....

Maar...ze laat zich niet uit het veld slaan! Haar vastberadenheid kent geen grenzen, zou je kunnen zeggen. Dat ze *vrouw* is, dat ze *niet joods* is, volgens de regels dus volstrekt geen gesprekspartner voor Jezus en zijn gevolg, dat houdt haar verre van tégen hier een ultieme poging te doen het lot van haar kind en haarzelf te doen keren. In wanhoop is immers tóch dat woordje *hoop*. *Hoop* die ze diep van binnen koestert, dat deze bijzondere man die ze hier voor zich heeft, het verschil kan maken.

“*Uw God is mijn God...*”, de woorden van die andere niet joodse vrouw, van Ruth, resoneren in haar pleidooi. Het is die hoop, dat verlangen om gezien te worden in de pijn en de uitsluiting die haar en haar dochter nu zo treffen die haar zo standvastig maken. Een bestaan staat op het spel, een vóórtbestaan.

Dit verhaal is door de schrijver van het Mattëusevangelie geplaatst tussen de twee verhalen die vertellen over hoe met enkele broden en vissen een enorme mensenmassa wordt gevoed. En zijn er in het eerste verhaal nog twaalf manden over; in het tweede verhaal zijn dat er zeven. Daarnaast volgt dit verhaal op discussies tussen Jezus en de Farizeeën over de precieze invulling van de begrippen rein en onrein. Exegeten, bijbeluitleggers zien in die situering van ons ‘ongemakkelijke’ verhaal een schakelfunctie, een grensverlegging. De aanvankelijke reikwijdte van het evangelie- de goede boodschap- wordt uitgebreid. Niet langer is het alleen een boodschap voor het volk Israël, nee, het reikt verder...

Een verbreding, een verlegging van grenzen die alles te maken lijkt te hebben met een veranderende leefomgeving. Want op het moment van schrijven van het Matteusevangelie, waarschijnlijk zo’n 80 jaar na Christus, vestigen zijn volgelingen zich in het noorden van Israël en het zuiden van Syrië. Het zijn mensen die ver weg van het joodse centrum vorm gaan geven aan hetgeen hen beweegt in het leven. Hun geloof, hun vertrouwen in de Ene.

Wat gaat zwaarder wegen in deze nieuwe omgeving? De regels, de voorschriften rond het ontmoeten van anderen, van niet-joodse mensen? Óf het fundamentele gevoel van een van een betrokkenheid, van een omzien van de Eeuwige naar héél Zijn schepping?

Tot zover het uitstapje naar de exegeten. Terug naar wat daar in het grensgebied afspeelt tussen de vrouw en Jezus. Wat gebeurt daar nu? Op het niveau van communicatie, op het niveau van menselijke interactie? Want, eerlijk toegegeven, het intrigeert toch.

Íets van herkenning in de posities van de spelers in het verhaal is er vast wel, bij u, bij mij. Herkenning in onze krantenberichten, in onze journaals, in de kleine en grote verhalen van alledag, in onze eigen ontmoetingen misschien wel. Verhalen van terughoudendheid, van argwaan, van angst, van zelfbescherming... van een willen vasthouden aan het vertrouwde. Van het optrekken van grenzen, ja, soms ook van een *ik-eerst*....

Hier resoneert het populistische geluid dat steeds luider lijkt in onze samenleving. Een geluid dat wereldleiders niet langer schuwen te uiten, sterker nog, dat hen misschien wel in het zadel houdt nu we zo sterk op onszelf gericht zijn. Uitsluiting, marginalisering van de rechten van de kwetsbaren in ons midden..., het andere, dat we (nog) niet kennen op voorhand afwijzen...

Maar we herkennen óók dat verlangen er toch bij te mogen horen, te mogen delen in het goede. In recht, in veiligheid, in zorg, in welzijn...te mogen leven zonder te hoeven vrezen voor de dag van morgen.

Emoties zijn het die vormgeven aan ons handelen. Die uitvergroot worden als het er op aankomt. Die ons terugbrengen bij wat voor die eerste gemeentes daar werd opgeschreven: zijn het koste wat kost de regels, of is het toch eerst dat omzien naar de ander? Hoe helder is het? Wat doet er werkelijk toe?

De bed-brood en bad discussie, het kerkasiel in de Bethelkerk in Den Haag...zo maar wat recente voorbeelden hoe in onze tijd, in ons land eenzelfde dynamiek voelbaar was en is.

Eerst Jezus. Wat weten we van Zijn omstandigheden? Hoe gaat hij deze ontmoeting in? Hij heeft het niet gemakkelijk. Discussies over Zijn wel of niet naleven van de wetten, teleurstelling over het weinige vertrouwen dat Zijn leerlingen hebben in Hem, in wat Hij voorstaat. De grens is Hij overgegaan. Misschien wel om hier die rust te vinden..., hier in het gebied waar je geen volgelingen verwacht... mensen die telkens iets van je verwachten. Om te rouwen misschien, immers Johannes de Doper is pas gestorven.

En daar is ze dan, die vrouw. We hebben gehoord wat haar hier drijft. Ze is niet van het type opgeven..., nee, ze negeert de eerste afwijzingen. En pareert de terechtwijzing van Jezus. Een weerwoord heeft ze! En wat voor een! Want hoe goed gevonden is het, dat van die kruimels...

Een ontmoeting is het die zich kenmerkt door kwetsbaarheid. Aan beide kanten. Kwetsbaarheid, het woord raakt helaas door veelgebruik zijn kracht een beetje kwijt. Kwetsbaarheid kenmerkt zich door het durven jezelf te laten zien aan die ander. Je diepste gevoelens...je twijfels...je tekortkomingen... Een gedurfde onderneming. En tegelijk een enorm krachtige. Want in dat durven jezelf echt te laten zien, daarin gebeurt iets...

lets wat we maar moeilijk kunnen omschrijven. Als luisteraar, als deelnemer in die ontmoeting worden we geraakt door wat we zien, wat we horen, wat we voelen... Aangeraakt als het ware.

Is dat misschien de sleutel tot die ommezwaai in het verhaal, in Jezus' houding? Wordt Hij hier aangeraakt door die kwetsbare houding van deze vrouw? Een kwetsbaarheid die hier bewerkt dat Jezus ziet, háár ziet, en ín haar allen die uitreiken naar de belofte die in Hem besloten ligt. Die belofte van betrokkenheid, van rechtdoen, van vrede en veiligheid, van een liefde die grenzeloos is?

Over die kracht van kwetsbaarheid en ons geraakt worden schrijft de Tsjechische theoloog en filosoof Thomas Halik. In zijn boek *'Raak de wonden aan, over niet zien en toch geloven'*. vertelt hij over zijn reis naar Madras. In de grote kathedraal gaat hij voor op de morgen van Pinksteren. Hij leest uit het Johannesevangelie. Die passage waarin het eigenlijk Pasen en Pinksteren tegelijk wordt: waarin Jezus zich toont aan zijn leerlingen en hen de Geest schenkt. En waarin Hij die aarzelende en verwonderde Thomas vraagt zijn wonden aan te raken. Daarin, in dat aanraken, ervaart Thomas dat wonderlijke, dat ondoorgroendelijke voor ons. Een opstanding, een nieuw begin. Halik heeft deze passage natuurlijk al veel vaker gelezen en erover gesproken. Maar niet eerder, vertelt hij, wordt hem het wezenlijke van dit verhaal zo duidelijk als later op de dag. Dan wordt hij meegenomen naar een weeshuis. Daar, in het aanschouwen van de kinderen die, hoe liefdevol ook, in primitieve omstandigheden worden verzorgd, juist daar voelt hij sterk de aanwezigheid van de Eeuwige. **En** voelt hij de kracht van dat verhaal over Thomas: het paas en pinksterverhaal zijn geen verhalen met een *Happy End*. Nee, het zijn de beginpunten van **óns** verhaal. Van onze respons op dat enorme appèl dat klinkt. Die uitdrukkelijke opdracht om de wonden van de wereld te zien, om ze te durven aanraken en uit te reiken. Om niet voorbij te gaan aan datgene wat niet mooi is, wat pijn doet, wat rauw en ruw voelt, vreemd, ongemakkelijk. Wat kwetsbaar is...In die aanraking, daarin ligt de sleutel tot een nieuw begin, tot een opstaan tegen uitsluiting, tegen onrecht, tegen geweld. Tegen onmenselijkheid. Tot Medemens worden en zijn...

Ruth en Noömi: zij zijn al een poos met elkaar onderweg. Lief en leed hebben ze gedeeld. Elkaar aangeraakt, ten diepste. Zij durfden het al met elkaar aan. Voor deze Kaänitische en Jezus begint het hier. Zij, die naamloze vrouw, ze waagt het erop. Hij en wij mogen winnen. Winnen...een wereld van verschil.

Remco Campert schreef in 2018, getroffen door de beelden van mensen op de vlucht, op zee en aangespoeld aan onze Europese stranden de bundel *Open ogen*. Ik lees uit deze bundel de volgende regels:

Waar was ik toen je mij nodig had?

Doof in mijzelf gewikkeld, blind voor de wereld

Wat op me afkwam stootte ik af

In hart en navel dacht ik: **IK**

En nu jij... die binnenkomt

Ik open als een bloem

Een oester, een deur, word ik van ik tot **WIJ**

Van IK naar WIJ, zo mag en kan het zijn!

Amen.